

Α. Προφορική Επικοινωνία

Ι. Ακρόαση και κατανόηση του λόγου
(ακούω και κατανοώ)

<u>Στόχοι</u>	<u>Περιεχόμενα</u>	<u>Διδακτικές ενέργειες- Δραστηριότητες</u>
Επιδιώκεται:		Ο μαθητής στην τάξη:
-Να διακρίνει ο μαθητής τα στοιχεία της ομιλίας (λεκτικό εκφώνημα, παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία) και τη λειτουργικότητά τους.	<i>*στοιχεία της ομιλίας</i>	-Ακούει προσεκτικά και παρατηρεί τους τρόπους με τους οποίους οι διάφοροι ομιλητές «ζωντανεύουν» το λόγο τους.
-Να διακρίνει τα διάφορα είδη προφορικού λόγου.	<i>*είδη του προφορικού λόγου (διάλεξη, ανακοίνωση, παραμύθι, πολιτικός λόγος κτλ.)</i>	-Συγκρίνει διάφορα είδη προφορικού λόγου και εντοπίζει τις διαφορές τους, π.χ. συγκρίνει την ανακοίνωση, τη διάλεξη, τον πολιτικό λόγο, το παραμύθι, το εκκλησιαστικό κήρυγμα κτλ.
-Να κατανοεί τις φραστικές επιλογές του πομπού, ανάλογα με την κατάσταση επικοινωνίας.	<i>*περιστάσεις προφορικής επικοινωνίας</i>	-Συγκρίνει το λόγο του ίδιου προσώπου σε διάφορες περιστάσεις, π.χ. το λόγο που εκφώνησε κάποιος καθηγητής σε σχολική γιορτή με την ομιλία του στην τάξη, όταν διδάσκει.
-Να αναγνωρίζει και να ερμηνεύει προθέσεις, διαθέσεις, συναισθήματα στην προφορική επικοινωνία.	<i>*ερμηνεία προφορικής επικοινωνίας</i>	-Παρακολουθεί μια θεατρική παράσταση ή ένα έργο κινηματογραφικό, και ερμηνεύει τις αποχρώσεις του λόγου των ηρώων του έργου, λαμβάνοντας υπόψη και τα παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά γνωρίσματα.
-Να εντοπίζει τα κύρια σημεία στο λόγο των άλλων ομιλητών, να κατανοεί και να αξιολογεί τα επιχειρήματα και τα συμπεράσματα μιας συζήτησης.	<i>*ακρόαση και κατανόηση συζήτησης</i>	-Παρακολουθεί, ως ακροατής, συζητήσεις ή ζωντανές ή μαγνητοσκοπημένες, κρατάει σημειώσεις και παρουσιάζει στην τάξη τα συμπεράσματα της συζήτησης.

-Να κατανοήσει ο μαθητής τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν τα διάφορα τεχνικά μέσα επικοινωνίας και πώς προσαρμόζεται ο λόγος του ομιλητή ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες κάθε μέσου.

**Πρόσληψη προφορικού λόγου μέσα από τα τεχνικά μέσα επικοινωνίας (τηλέφωνο, ραδιόφωνο, τηλεόραση κτλ.)*

-Παρακολουθεί και συγκρίνει το ίδιο δελτίο ειδήσεων από το ραδιόφωνο και από την τηλεόραση.

-Σε άσκηση δραματοποίησης συγκρίνει μια τηλεφωνική συνδιάλεξη με μήνυμα που δίνεται σε τηλεφωνητή.

-Σε άσκηση δραματοποίησης παρακολουθεί και συγκρίνει μια φιλική τηλεφωνική συνδιάλεξη με μια «δημόσια» συνδιάλεξη που προβάλλεται σε τηλεοπτική εκπομπή.

- Σε όλες τις παραπάνω δραστηριότητες προσέχει και κατανοεί τη διαφορετική χρήση της γλώσσας ανάλογα με το τεχνικό μέσο επικοινωνίας.

Οι λειτουργίες της γλώσσας

** Αναγνώριση των διαφορών λειτουργιών της γλώσσας (αναφορικής, συναισθηματικής, βουλευτικής, φατικής, μεταγλωσσικής, ποιητικής) σε περιστάσεις προφορικής επικοινωνίας*

-Να αντιληφθεί ότι η γλώσσα λειτουργεί με πολλούς τρόπους, ανάλογα με τις ανάγκες του ανθρώπου στην επικοινωνία.

-Σε μια ποικιλία προφορικού λόγου, και σε γραπτά κείμενα που ανακοινώνονται προφορικά, εντοπίζει:

- την αναφορική - δηλωτική λειτουργία στην παράδοση του μαθήματος από τον καθηγητή
- τη βουλευτική λειτουργία σε εντολές του καθηγητή ή σε διαφημίσεις
- τη συναισθηματική λειτουργία στην έκφραση συναισθημάτων ενός συμμαθητή του, κ.ο.κ.

-Ακούει κείμενα που μεταφέρουν το ίδιο μήνυμα χρησιμοποιώντας διαφορετική γλωσσική λειτουργία (π.χ. ένα ποίημα για την καταπιεζόμενη γυναίκα κι ένα άρθρο κοινωνιολόγου για το ίδιο

θέμα) και προσδιορίζει πού πέφτει κάθε φορά το βάρος (στο μήνυμα ή στη μορφή του κειμένου).

-Αναγνωρίζει το ιδιαίτερο ύφος κάθε κειμένου που ακούει, ανάλογα με τη γλωσσική λειτουργία που επικράτει σε αυτό.

Γλωσσικές ποικιλίες

-Να συνειδητοποιήσει ο μαθητής την οριζόντια διαίρεση της γλώσσας, να διακρίνει τις διάφορες γεωγραφικές ποικιλίες στον προφορικό λόγο.

*γεωγραφικές γλωσσικές ποικιλίες

-Παρακολουθεί και συγκρίνει τον προφορικό λόγο φίλων ή άλλων ατόμων που χρησιμοποιούν κάποια διάλεκτο ή ένα ιδίωμα (π.χ. προφορά, λεξιλόγιο κτλ).

-Να κατανοήσει ότι διάλεκτοι και ιδιώματα συνθέτουν την Κοινή Νεοελληνική και την τροφοδοτούν με γλωσσικό υλικό. Να εκτιμήσει και να αγαπήσει αυτές τις πηγές του γλωσσικού μας πλούτου.

-Ακούει προσεκτικά δημοτικά τραγούδια από διάφορες περιοχές και εντοπίζει λέξεις και φράσεις ιδιοματικές που δίνουν μια ιδιαίτερη απόχρωση στο λόγο.

-Να διακρίνει τις διάφορες κοινωνικές ποικιλίες στον προφορικό λόγο, εντοπίζοντας τους παράγοντες που καθορίζουν τη διαμόρφωσή τους.

*κοινωνικές γλωσσικές ποικιλίες

-Παρακολουθεί και συγκρίνει συζητήσεις σε διάφορες περιστάσεις, π.χ. μια φιλική συζήτηση, συζήτηση στη βουλή, συζήτηση στο τραπέζι κτλ.

-Παρακολουθεί και συγκρίνει τον τρόπο που μιλούν οι νέοι και οι ηλικιωμένοι, οι άντρες και οι γυναίκες κτλ.

-Να εντοπίζει τους λόγους που οδηγούν έναν ομιλητή να επιλέξει ένα συγκεκριμένο επίπεδο λόγου σε μια συγκεκριμένη επικοινωνιακή κατάσταση.

-Συγκρίνει τον τρόπο που μιλάει το ίδιο πρόσωπο σε διάφορες περιστάσεις, π.χ. ένας μαθητής με το συμμαθητή του, ο ίδιος μαθητής με το διευθυντή κτλ.

Περιγραφικός τρόπος

-Να διακρίνει διάφορες περιγραφές στον προφορικό λόγο και να ανιχνεύει το επικοινωνιακό τους πλαίσιο, τη γλωσσική ποικιλία που χρησιμοποιείται, την οργάνωση της περιγραφής, τα σχόλια και την οπτική γωνία.

**είδη περιγραφής στον προφορικό λόγο*

**γλωσσικές ποικιλίες, οργάνωση, σχόλια και οπτική γωνία.*

-Παρακολουθεί διάφορες περιγραφές στον προφορικό λόγο, π.χ. ραδιοφωνικές διαφημίσεις, τηλεοπτικές εκπομπές που παρουσιάζουν το μετεωρολογικό δελτίο, ένα επιστημονικό θέμα, όπως ένα πείραμα, τα εκθέματα ενός μουσείου κτλ.

-Παρακολουθεί περιγραφές σε διάφορες συζητήσεις, στην παράδοση του μαθήματος από τον καθηγητή κτλ.

- Σε όλες τις παραπάνω δραστηριότητες προσέχει και κατανοεί τη γλωσσική ποικιλία, την οργάνωση, τα σχόλια και την οπτική γωνία της περιγραφής, σε σχέση με την επικοινωνιακή κατάσταση.

Αφηγηματικός τρόπος

-Να μπορεί ο μαθητής να διακρίνει διάφορες αφηγήσεις στον προφορικό λόγο και να ανιχνεύει το επικοινωνιακό τους πλαίσιο, τη γλωσσική ποικιλία που χρησιμοποιείται, την οργάνωση και τις τεχνικές της αφήγησης.

**είδη προφορικών αφηγήσεων, γλωσσική ποικιλία, οργάνωση και τεχνικές της αφήγησης*

**η οπτική γωνία στην αφήγηση*

-Παρακολουθεί προφορικές αφηγήσεις διαφόρων ειδών, π.χ. δελτίο ειδήσεων, παραμύθια, βιοματικές ιστορίες, κτλ

-Παίρνει συνεντεύξεις από διάφορα πρόσωπα για ένα γεγονός που συνέβη στο σχολείο ή στη γειτονιά του και συγκρίνει τις αφηγήσεις τους.

-Παρακολουθεί την περιγραφή και την αφήγηση ενός αγώνα ποδοσφαίρου, μπάσκετ κτλ.

-Παρακολουθεί τηλεοπτικές εκπομπές που παρουσιάζουν και σχολιάζουν ένα ιστορικό γεγονός ή τη ζωή και το έργο

**μείξη του αφηγηματικού τρόπου με τον περιγραφικό και με τον κριτικό τρόπο.*

ενός σημαντικού προσώπου, και διακρίνει τα γεγονότα από τα σχόλια στις αφηγήσεις

Σε όλες τις παραπάνω δραστηριότητες, προσέχει και κατανοεί τη γλωσσική ποικιλία που χρησιμοποιείται και τις τεχνικές της αφήγησης (οπτική γωνία, αφηγηματικούς τρόπους, αφηγηματικό χρόνο κτλ.), καθώς επίσης και τις ποικίλες μείξεις του αφηγηματικού τρόπου με τον περιγραφικό και τον κριτικό.

Αποφαντικός - κριτικός τρόπος

-Να διακρίνει διάφορα είδη προφορικού λόγου στα οποία κυριαρχεί ο αποφαντικός - κριτικός τρόπος ή αναμιγνύεται με τους άλλους τρόπους, και να ανιχνεύει το επικοινωνιακό τους πλαίσιο, τη γλωσσική ποικιλία που χρησιμοποιείται, τους τρόπους και τα μέσα πειθούς, και την οργάνωση του λόγου.

**ο αποφαντικός - κριτικός
τρόπος και οι μείξεις του στον
προφορικό λόγο**

*γλωσσική ποικιλία,
μέσα και τρόποι πειθούς,
οργάνωση του λόγου*

-Παρακολουθεί, μαγνητοφωνεί και συγκρίνει μια διάλεξη, ένα δικανικό λόγο (αγόρευση του συνηγόρου/ κατηγορού), έναν πανηγυρικό λόγο για τον εορτασμό μιας επετείου, έναν πολιτικό λόγο κτλ. Η εργασία γίνεται από ομάδες κάθε μια από τις οποίες εστιάζεται σε μια πλευρά του λόγου, π.χ. στους τρόπους και στα μέσα πειθούς, στην οργάνωση, στη γλωσσική ποικιλία κτλ.

**αξιολόγηση των επιχειρημάτων*

-Παρακολουθεί συζητήσεις (ζωντανές, μαγνητοφωνημένες, μαγνητοσκοπημένες), σε διάφορες περιστάσεις, στη βουλή, στη γενική συνέλευση των μαθητικών κοινοτήτων, σε ποικίλες εκπομπές σχετικές με κοινωνικά ή επιστημονικά θέματα. Η εργασία γίνεται από ομάδες που παρατηρούν και αξιολογούν τα επιχειρήματα των αντιτιθέμενων απόψεων.

-Εργάζεται ομαδικά, για να

ερευνήσει τη γλώσσα και τις τεχνικές που χρησιμοποιεί η διαφήμιση (ραδιοφωνική ή τηλεοπτική), για να προωθήσει κάποιο προϊόν

*Το σύστημα της γλώσσας
(μορφολογικά φαινόμενα,
λεξιλόγια, οργάνωση του
λόγου)*

-Να εντοπίζει στο λόγο του πομπό επιλογές ως προς τη μορφολογία ή τη σύνταξη που επηρεάζουν το ύφος του λόγου του.

**Μορφολογικοί τύποι κατάλληλοι για το επίπεδο του ύφους*

-Προσέχει ότι ο πομπός χρησιμοποιεί, για παράδειγμα, ιδιωματικούς τύπους σε οικείο ύφος, πλάγιο λόγο στη γραπτή περίληψη μια συζήτησης, κ.ο.κ.

-Να αντιληφθεί τη διαφορά που μπορεί να υπάρχει ανάμεσα στο συντακτικό είδος των προτάσεων και στη λειτουργία τους.

**Σχέση του συντακτικού είδους των προτάσεων και της λειτουργίας τους*

-Προσέχει π.χ. ότι μία πρόταση που συντακτικά θα χαρακτηριζόταν ως πρόταση κρίσης μπορεί να λειτουργεί ως πρόταση επιθυμίας, π.χ. ως προσταγή.

-Να κατανοεί, ως δέκτης το μήνυμα του πομπό, και να ελέγχει την ακρίβεια, τη σαφήνεια και την καταλληλότητα του λεξιλογίου που χρησιμοποιεί ο πομπός.

**σαφήνεια, ακρίβεια και καταλληλότητα λεξιλογίου*

-Ασκείται στην κατανόηση των λέξεων μέσα στα συμφραζόμενά τους προκειμένου να συλλάβει το μήνυμα του πομπό.

-Διακρίνει το ειδικό λεξιλόγιο - ορολογία, που χρησιμοποιεί σε συγκεκριμένη περίπτωση ο πομπός.

-Ελέγχει τη σαφήνεια του μηνύματος με κριτήριο την ακρίβεια του λεξιλογίου.

-Εξετάζει αν το λεξιλόγιο είναι κατάλληλο για το επίπεδο λόγου στο οποίο εκφράζεται ο πομπός.

-Προσέχει αν η μεταφορική ή η κυριολεκτική γλώσσα που επιλέγει ο πομπός είναι αποτελεσματική στην περίπτωση που χρησιμοποιείται.

-Να κατανοεί και να ελέγχει

**Οργάνωση του προφορικού λόγου*

την οργάνωση του προφορικού λόγου, ανάλογα, με την περίσταση της επικοινωνίας.

-Διακρίνει τον προσχεδιασμένο λόγο που είναι συστηματικά οργανωμένος από τον απροσχεδίαστο, που είναι αυθόρμητος, και, επομένως, λιγότερο οργανωμένος.

-Προσπαθεί να εντοπίσει στο λόγο του πομπού-ομιλητή, το θέμα, τα μέρη (πρόλογο, κυρίως θέμα, ανακεφαλαίωση-συμπέρασμα), καθώς και τις διαρθρωτικές λέξεις με τις οποίες συνεχεται ο λόγος.

II. Προφορική έκφραση (Μιλώ)

<u>Στόχοι</u>	<u>Περιεχόμενα</u>	<u>Διδακτικές ενέργειες- Δραστηριότητες</u>
Επιδιώκεται:		Ο μαθητής στην τάξη:
-Να αναπτύξει ο μαθητής την εκφραστική του ικανότητα στον προφορικό λόγο.	<i>*χρήση των εξωγλωσσικών και παραγλωσσικών στοιχείων</i>	-Υποδύεται σε δραματοποίηση, διάφορους ρόλους προσέχοντας την κατάλληλη χρήση των παραγλωσσικών και εξωγλωσσικών στοιχείων.
-Να αναπτύξει την ικανότητά του να εκφράζεται σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο.	<i>*προσχεδιασμένος προφορικός λόγος</i>	-Αποδίδει σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο το περιεχόμενο ενός κειμένου ή κάποιες δικές του απόψεις με τη βοήθεια σημειώσεων, διαγράμματος κτλ.
-Να αντιληφθεί τη σημασία του διαλόγου και να αναπτύξει την ικανότητα του διαλέγεσθαι.	<i>*διάλογος</i>	-Συμμετέχει σε άτυπες συζητήσεις σε μικρές ομάδες και συμβάλλει στη λύση ενός προβλήματος μέσω του διαλόγου και της συνεργασίας.
-Να ασκήσει τον προφορικό λόγο ως μέσο δράσης και παρέμβασης στον κοινωνικό χώρο.	<i>*ο προφορικός λόγος ως μέσο δράσης.</i>	-Συμμετέχει σε οργανωμένες συζητήσεις ακολουθώντας τους κανόνες της συζήτησης, και εκθέτει τις απόψεις του σε ευρύ ακροατήριο.
-Να προσαρμόζει ο μαθητής το λόγο του ανάλογα με τις απαιτήσεις των τεχνικών μέσων επικοινωνίας	<i>*Χρήση των τεχνικών μέσων επικοινωνίας για την παραγωγή προφορικού λόγου</i>	-Αναλαμβάνει δράση για την επίλυση κάποιου προβλήματος του σχολείου ή της περιοχής με ανακοινώσεις, διαφημίσεις, συζητήσεις κτλ.
		-Δίνει σύντομο μήνυμα σε τηλεφωνητή.
		-Σε άσκηση δραματοποίησης ανακοινώνει από το τηλέφωνο ένα σημαντικό γεγονός, πρώτα αναλυτικά (συνδιά-λεξη εσωτερικού) και έπειτα συνοπτικά (συνδιάλεξη εξωτερικού).

-Να ασκηθεί στο να εκφράζει τις απόψεις του σε πλατύτερο κοινό χρησιμοποιώντας κατάλληλα τα τεχνικά μέσα επικοινωνίας

-Παίρνει και δίνει συνέντευξη για τηλεοπτικό σταθμό, σε άσκηση δραματοποίησης.

-Οι μαθητές εργάζονται ομαδικά, για να προετοιμάσουν σύντομες προφορικές εισηγήσεις, οι οποίες υποτίθεται ότι θα παρουσιαστούν σε ραδιοφωνική εκπομπή.

-Διατυπώνει προφορικά το ίδιο θέμα, υποδυόμενος ένα επίσημο πρόσωπο σε τηλεοπτικό σταθμό, έναν απλό πολίτη σε ραδιοφωνική εκπομπή, ένα νέο που απευθύνεται σε φίλο του σε τηλεφωνική συνδιάλεξη.

- Σε όλες τις παραπάνω δραστηριότητες προσαρμόζει την ομιλία του ανάλογα με τις απαιτήσεις των τεχνικών μέσων επικοινωνίας.

Οι λειτουργίες της γλώσσας

**Χρήση των διαφόρων λειτουργιών της γλώσσας (αναφορικής, συναισθηματικής, βουλευτικής, φατικής, μεταγλωσσικής κτλ.)*

-Να χρησιμοποιεί στον προφορικό λόγο τις λειτουργίες της γλώσσας, ανάλογα με την περίπτωση και τις προθέσεις του.

-Χρησιμοποιεί σε προφορικό λόγο:

- την αναφορική - δηλωτική λειτουργία, για να ανακοινώσει περιληπτικά το περιεχόμενο μιας ευρύτερης νοηματικής ενότητας από κάποιο μάθημα ή για να διατυπώσει ένα μαθηματικό θεώρημα·
- τη βουλευτική λειτουργία, για να δώσει οδηγίες·
- τη φατική, σε μια δραματοποιημένη τηλεφωνική συνδιάλεξη·
- τη συγκινησιακή, για να εκφράσει τα συναισθήματά του·
- τη μεταγλωσσική λειτουργία, για να διατυπώσει π.χ. κανόνες

συντακτικού στο
γλωσσικό μάθημα, να
κάνει παρατηρήσεις
σχετικά με τη γλώσσα ενός
κειμένου στο μάθημα της
λογοτεχνίας, κ.ο.κ.

-Προσπαθεί να εκφράσει τα
συναισθήματα που του
προκαλεί η ιδιαίτερη
λειτουργία της γλώσσας σε
ένα λογοτεχνικό κείμενο
(πεζό ή ποιητικό) και να
περιγράψει τους τρόπους με
τους οποίους το κείμενο τού
προσφέρει αισθητική
απόλαυση.

Γλωσσικές ποικιλίες

-Να συνειδητοποιήσει, αν
μιλάει κάποια διάλεκτο, ότι
αυτή δεν είναι μια
υποδεέστερη γλώσσα, και
συγχρόνως να ασκηθεί στην
Κοινή Νεοελληνική.

*γεωγραφικές
γλωσσικές ποικιλίες

-Ασκείται στην Κοινή
Νεοελληνική
μετασχηματίζοντας, με τη
βοήθεια του δασκάλου του,
τα ιδιωματικά στοιχεία σε
ισοδύναμα γλωσσικά
στοιχεία της Κοινής
Νεοελληνικής.

-Συμμετέχει σε ασκήσεις
δραματοποίησης στις οποίες
καλείται άλλοτε να
χρησιμοποιήσει τη διάλεκτό
του, και άλλοτε την Κοινή
Νεοελληνική, π.χ. σε διάλογο
με τους φίλους του
χρησιμοποιεί τη διάλεκτο,
ενώ σε υποτιθέμενη
συζήτηση στη Βουλή των
εφήβων χρησιμοποιεί την
Κοινή Νεοελληνική.

-Συλλέγει (μαγνητοφωνώ-
ντας) παροιμίες, αινίγματα,
παραμύθια και τραγούδια της
περιοχής του και στέλνει τη
συλλογή αυτή σε σχολεία
άλλων περιοχών.

-Συζητάει στην τάξη σχετικά
με τα προβλήματα που,
ενδεχομένως, αντιμετωπίζει,
επειδή μιλάει κάποια
διάλεκτο.

-Να προσαρμόζει την ομιλία του ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση, ώστε να κατακτήσει σταδιακά τον αποτελεσματικό λόγο.

**κοινωνικές γλωσσικές ποικιλίες*

-Συμμετέχει σε άτυπες συζητήσεις σε μικρές ομάδες ή και σε οργανωμένη συζήτηση σε ευρύτερο ακροατήριο (τιμήμα, τάξη, σχολείο, εξωσχολικό ακροατήριο) και προσαρμόζει την ομιλία του ανάλογα.

-Συμμετέχει σε δραματοποιημένη συζήτηση στην οποία οι ομιλητές υποδύονται διάφορους ρόλους, επιλέγουν την κατάλληλη οπτική γωνία, και υιοθετούν την ανάλογη γλωσσική ποικιλία

-Συμμετέχει σε ασκήσεις δραματοποίησης στις οποίες οι μαθητές υποδύονται ρόλους σε διάφορες περιστάσεις, π.χ. αντιπαράθεση θύτη και θύματος σε τροχαίο ατύχημα, στο χώρο του ατυχήματος και στο δικαστήριο

-Να αναπτύξει την ικανότητα να περιγράφει προφορικά διάφορα «αντικείμενα», επιλέγοντας την κατάλληλη για την περίσταση γλωσσική ποικιλία, οργάνωση και οπτική γωνία της περιγραφής.

Περιγραφικός τρόπος

**είδη περιγραφής στον προφορικό λόγο: γλωσσικές ποικιλίες, οργάνωση και οπτική γωνία της περιγραφής*

-Παράγει προφορικά περιγραφές προσώπων, ζώων, τοπίων, κτιρίων, ενδυμασιών, έργων τέχνης κτλ., μέσα σε ένα συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο, υιοθετώντας την κατάλληλη γλωσσική ποικιλία, π.χ. περιγράφει, ως αυτόπτης μάρτυρας, τα χαρακτηριστικά του ύποπτου για ληστεία, ή περιγράφει, ως σχεδιαστής μόδας, τις πρόσφατες δημιουργίες του κτλ.

-Να χρησιμοποιεί με τον κατάλληλο τρόπο εποπτικά μέσα σε προφορικές περιγραφές.

**χρήση εποπτικών μέσων σε προφορική περιγραφή*

-Περιγράφει σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο ένα «αντικείμενο», π.χ. τα αξιοθέατα της πόλης του, χρησιμοποιώντας συγχρόνως και εποπτικά μέσα.

-Να δίνει με σαφήνεια και ακρίβεια προφορικές οδηγίες.

**προφορικές οδηγίες*

-Δίνει προφορικά οδηγίες π.χ. για τους κανόνες ενός παιχνιδιού, για το χειρισμό μιας συσκευής κτλ.

- Σε όλες τις παραπάνω δραστηριότητες φροντίζει να επιλέξει την κατάλληλη για την περίπτωση γλωσσική ποικιλία, οργάνωση και οπτική γωνία.

Αφηγηματικός τρόπος

**προφορικές αφηγήσεις*

-Να αναπτύξει ο μαθητής την ικανότητα να αφηγείται και να σχολιάζει προφορικά διάφορα γεγονότα, χρησιμοποιώντας τις τεχνικές της αφήγησης, και επιλέγοντας την κατάλληλη για την περίσταση γλωσσική ποικιλία.

**τεχνικές της αφήγησης και γλωσσική ποικιλία*

-Αφηγείται μια ιστορία από διάφορες οπτικές γωνίες, υποδύμενος τους κατάλληλους για την περίπτωση ρόλους, σε ασκήσεις δραματοποίησης, π.χ. οικογενειακή σύγκρουση όπως την αφηγείται η μητέρα και η κόρη.

-Αφηγείται σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο, με τη βοήθεια σημειώσεων, ένα ιστορικό γεγονός, π.χ. μια μάχη στο μάθημα της ιστορίας, και παραθέτει τα σχόλια διαφόρων ιστορικών.

-Να συνεργάζεται με συμμαθητές του για τη συλλογή και παρουσίαση προφορικών αφηγήσεων.

-Οι μαθητές δουλεύοντας ομαδικά, συγκεντρώνουν αφηγήσεις, περιγραφές και σχόλια, για να συνθέσουν το χρονικό ενός γεγονότος, π.χ. του Πολυτεχνείου, το οποίο παρουσιάζουν στην τάξη ή στο σχολείο.

-Οι μαθητές, σε ομάδες, συγκεντρώνουν ανέκδοτα και άλλες κωμικές ιστορίες, και οργανώνουν ένα διαγωνισμό με θέμα "ποιος αφηγείται καλύτερα ανέκδοτα"

*Αποφαντικός - κριτικός
τρόπος*

-Να αναπτύξει την ικανότητα να προβληματίζεται για διάφορα θέματα, να είναι σε θέση να διαμορφώνει μια άποψη, και να τη διατυπώνει προφορικά με σαφήνεια.

-Να χειρίζεται τους κατάλληλους τρόπους και μέσα πειθούς, και την κατάλληλη για την περίπτωση γλωσσική ποικιλία.

**απόφαση
τρόποι και
μέσα πειθούς*

**επιχειρηματολογία
σε «αγώνα λόγου»*

-Να παρουσιάζει τον εαυτό του και τα αιτήματά του με πειστικότητα.

-Να εργάζεται ομαδικά, για να παρουσιάσει και να υποστηρίξει, θέσεις, προτάσεις κτλ.

**ομαδική εργασία με σκοπό την παρουσίαση και υποστήριξη θέσεων, προτάσεων κτλ.*

-Στο πλαίσιο μιας ομάδας εργασίας μέσα στην τάξη, θέτει ερωτήματα, καταθέτει τον προβληματισμό του και καταλήγει σε ορισμένα συμπεράσματα για ένα θέμα.

-Εκθέτει σε προφορική εισήγηση (προσχεδιασμένο λόγο) τις απόψεις του για ένα θέμα, και τις υποστηρίζει με τα κατάλληλα επιχειρήματα και τεκμήρια.

-Συμμετέχει, ως ομιλητής, σε «αγώνα λόγου» (debate), στον οποίο υποστηρίζει τα υπέρ ή τα κατά μιας θέσης, ή και ανασκευάζει τα επιχειρήματα της αντίθετης πλευράς. Συμμετέχει στον ίδιο αγώνα λόγου, ως συντονιστής και κριτής, και προσπαθεί να αξιολογήσει και να συνθέσει τις αντιτιθέμενες απόψεις.

-Παρουσιάζει τον εαυτό του και υποστηρίζει κάποιο αίτημά του, π.χ. να προσληφτεί σε μια θέση, υποδυόμενος το ρόλο του υποψηφίου για μια θέση σε άσκηση δραματοποίησης.

-Εργάζεται ομαδικά, για να επεξεργαστεί συγκεκριμένες προτάσεις σχετικά με ένα θέμα, π.χ. που απασχολεί το σχολείο ή την περιοχή, και τις παρουσιάζει προφορικά σε συνέλευση της τάξης, του σχολείου ή σε συζήτηση με τους αρμόδιους φορείς, ανάλογα με το εκάστοτε θέμα.

-Να υποστηρίζει και να αντιπαραθέτει τις απόψεις του με την κατάλληλη επιχειρηματο-λογία, υποδύομενος διάφορους ρόλους.

**αντιπαραθεση απόψεων σε δραματοποίηση*

Το σύστημα της γλώσσας (μορφοσυντακτικά φαινόμενα, λεξιλόγιο, οργάνωση του λόγου)

-Να φροντίζει, στον απροσχεδίαστο λόγο τη σαφήνεια του λόγου του

**η σαφήνεια στον απροσχεδίαστο προφορικό λόγο*

-Να κάνει σαφέστερη την ομιλία του οργανώνοντας κατάλληλα το λόγο του και λαμβάνοντας υπόψη τις αντιδράσεις του δέκτη.

-Να χρησιμοποιεί στον προ-σχεδιασμένο προφορικό λόγο, κατάλληλο λεξιλόγιο και σύνταξη, ανάλογα με το είδος λόγου και το επίπεδο ύψους στο οποίο εκφράζεται.

** κατάλληλη χρήση των λέξεων και της σύνταξης στον προφορικό λόγο*

-Εργάζεται ομαδικά, για να ετοιμάσει μια εργασία, (έρευνα, μελέτη κ'τλ.), η οποία πρόκειται να παρουσιαστεί σε ραδιοφωνική ή τηλεοπτική εκπομπή.

-Συμμετέχει σε δραματοποίηση μιας σκηνής με αφόρμηση κάποιο μάθημα, π.χ. τη σκηνή από ένα διήγημα στα Κ.ΝΛ., τη σκηνή από ένα ιστορικό επεισόδιο κ.τ.λ., στην οποία (σκηνή) τα πρόσωπα που μετέχουν συγκρούονται, υποστηρίζοντας αντίθετες απόψεις σχετικά με ένα σημαντικό πρόβλημα που τους απασχολεί.

-Προσέχει να χρησιμοποιεί σωστά τους γραμματικούς τύπους. Προσέχει, ακόμα, τη σαφήνεια του λεξιλογίου και της σύνταξης, ώστε ο λόγος του να είναι κατανοητός. Προσέχει, καθώς μιλάει, τη διατύπωση του λόγου του, και αναδιατυπώνει κάποιες φράσεις του, ώστε να γίνουν πιο σαφείς.

-Χρησιμοποιεί αναλυτικότερη αιτιολόγηση, για να διευκρινίσει μια άποψη / ένα επιχείρημά του που αντιλήφθηκε πως δεν έγιναν απόλυτα κατανοητά. -Χρησιμοποιεί μια αναλογία για να κάνει σαφέστερη μια περιγραφή του, κ.ο.κ.

-Ανάλογα με το σκοπό που επιδιώκει επιλέγει την κατάλληλη σύνταξη: την ενεργητική, για να δώσει έμφαση στο υποκείμενο που ενεργεί, ή την παθητική για

-Να οργανώνει κατάλληλα το λόγο του, τον προσχεδιασμένο κυρίως, ώστε να αντιλαμβάνεται ο δέκτης τη δομή του λόγου του και τη διάρθρωση των σκέψεών του.

**οργάνωση του προφορικού, κυρίως προσχεδιασμένου, λόγου*

να τονίσει την ενέργεια και το αποτέλεσμα της.

-Λαμβάνει υπόψη του ότι η θέση των λέξεων στο λεκτικό εκφώνημα επηρεάζει το νόημα, και επομένως τοποθετεί τις λέξεις ή τα λεκτικά σύνολα σε τέτοια θέση, ώστε και με τη βοήθεια του επιτονισμού να δίνει τον κατάλληλο χρωματισμό και απαραίτητη έμφαση στο λόγο του.

-Χρησιμοποιεί ποικίλο λεξιλόγιο, ανάλογα με το ύφος του λόγου του. Επιλέγει ανάμεσα σε συνώνυμα την κατάλληλη λέξη για την περίπτωση.

-Φροντίζει να διακρίνονται τα βασικά μέρη (εισαγωγή - πρόλογος, κυρίως θέμα, ανακεφαλαίωση - επίλογος) στο λόγο του, ώστε να τον παρακολουθεί άνετα ο ακροατής. Χρησιμοποιεί τους διάφορους τρόπους συνοχής, για να συνδέσει:

νοηματικές ενότητες,
παραγράφους,
περίόδους, φράσεις

-Φροντίζει ώστε να είναι εμφανείς οι σχέσεις που συνδέουν λογικά τις σκέψεις του, π.χ. σχέσεις αιτίου - αποτελέσματος, χρονική σχέση, σχέση αντίθεσης, κ.ο.κ.

-Στηρίζει τον προφορικό λόγο του συνδυάζοντάς τον με το γραπτό για παράδειγμα, για να βοηθήσει τον ακροατή να παρακολουθήσει την οργάνωση του λόγου του, δίνει σε διάγραμμα ή σε διαφάνεια τα κύρια σημεία του λόγου του, δίνει μια γραπτή περίληψη που αφορά

το περιεχόμενο του λόγου
του κτλ.

- Οι στόχοι, τα περιεχόμενα και οι διδακτικές ενέργειες που αναφέρονται στην «Προφορική Επικοινωνία» αφορούν όλες τις τάξεις του λυκείου, αρκεί να προσαρμοστούν κατάλληλα, ως προς τον βαθμό δυσκολίας, ανάλογα με την τάξη στην οποία εφαρμόζονται. Πρέπει να τονιστεί ωστόσο, ότι στις δυο πρώτες τάξεις του λυκείου η διδασκαλία εστιάζεται στον περιγραφικό, στον αφηγηματικό τρόπο και στις ποικίλες μείξεις τους με τους άλλους δυο τρόπους.

Β. Γραπτή Επικοινωνία

Ι. Ανάγνωση και κατανόηση του λόγου

(διαβάζω και κατανοώ)

Στόχοι

Περιεχόμενα

Διδακτικές ενέργειες-Δραστηριότητες

Επιδιώκεται:

Ο μαθητής στην τάξη:

-Να συνειδητοποιήσει ο μαθητής τις λειτουργικές διαφορές μεταξύ του προφορικού και του γραπτού λόγου.

**διαφορές μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου*

-Συγκρίνει απομαγνητοφωνημένο κείμενο με γραπτό του ίδιου προσώπου για το ίδιο θέμα, εντοπίζει τις διαφορές και τις ερμηνεύει, λαμβάνοντας υπόψη ότι πρόκειται για διαφορετική επικοινωνιακή κατάσταση

-Να αντιληφθεί τους τρόπους με τους οποίους αποδίδεται ο προφορικός λόγος σε γραπτό κείμενο, λογοτεχνικό ή μη λογοτεχνικό.

**απόδοση προφορικού λόγου σε γραπτό*

-Διαβάζει τα πρακτικά του μαθητικού συμβουλίου που αποδίδουν μια συζήτηση των μελών του.

-Εξετάζει τα μέσα που χρησιμοποιούνται σε κείμενα λογοτεχνικά, θεατρικά ή αφηγηματικά για την “αναπαράσταση” του διαλόγου των ηρώων.

-Να χειρίζεται τον υπολογιστή για την ανάγνωση και κατανόηση ηλεκτρονικών κειμένων, μηνυμάτων (ηλεκτρο-νικό ταχυδρομείο) και πληροφοριών (internet).

**ανάγνωση ηλεκτρονικών κειμένων*

-Διαβάζει και συγκρίνει ένα κείμενο γραμμένο με το χέρι με ένα κείμενο γραμμένο σε υπολογιστή.

-Κάνει χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) και διαπιστώνει τις δυνατότητές του (π.χ. ταχύτητα γραπτής επικοινωνίας και δυνατότητα σχεδόν άμεσης ανταπόκρισης).

-Να ανιχνεύει στα κείμενα τη συγκεκριμένη λειτουργία της γλώσσας που χρησιμοποιεί ο πομπός, ανάλογα με την περίπτωση της επικοινωνίας και με το σκοπό που επιδιώκει κάθε φορά.

-Να συνειδητοποιήσει τη σχέση της λειτουργίας της γλώσσας, με το ύφος του κειμένου.

Οι λειτουργίες της γλώσσας

**αναγνώριση των λειτουργιών της γλώσσας σε ποικίλα κείμενα*

-Να διακρίνει τις διάφορες γεωγραφικές γλωσσικές ποικιλίες στο γραπτό λόγο

Γλωσσικές ποικιλίες

**γεωγραφικές γλωσσικές ποικιλίες*

-Συγκεντρώνει πληροφορίες μέσω του διαδικτύου (internet), τις αξιολογεί και επιλέγει τις πιο έγκυρες προκειμένου να συνθέσει μια εργασία.

-Συγκρίνει τον τρόπο συλλογής πληροφοριών μέσω του internet και μέσω του έντυπου λόγου (βιβλίων, περιοδικών κτλ.)

- Εντοπίζει σε μια ποικιλία κειμένων, π.χ. σε επιστημονικά πορίσματα, σε ποιητικά έργα, σε αυτοβιογραφικά κείμενα, σε οδηγίες για τη λειτουργία μιας συσκευής κτλ τη συγκεκριμένη κάθε φορά λειτουργία της γλώσσας, και παρατηρεί τα ιδιαίτερα γνωρίσματα της κάθε λειτουργίας.

- Διαβάζει κείμενα που εκφράζουν το ίδιο μήνυμα χρησιμοποιώντας διαφορετική γλωσσική λειτουργία, και προσδιορίζει πού πέφτει κάθε φορά το βάρος (στο μήνυμα ή στη μορφή του κειμένου).

- Διαβάζει κείμενα στα οποία επικρατεί η ποιητική λειτουργία της γλώσσας και εντοπίζει τους τρόπους με τους οποίους ανατρέπονται οι κανόνες που διέπουν τη λογική λειτουργία της γλώσσας. Διερευνά έτσι την «ποιητική γραμματική» του κειμένου.

-Επισημαίνει ιδιωματικά στοιχεία σε παροιμίες ή σε λογοτεχνικά κείμενα γραμμένα σε κάποιον διάλεκτο, και ελέγχει τη

λειτουργικότητά τους.

-Επισημαίνει ιδιωματικά στοιχεία στην ιδιόλεκτο διαφόρων προσώπων σε ένα διήγημα ή σε ένα θεατρικό έργο

-Να αναγνωρίζει τις διάφορες κοινωνικές γλωσσικές ποικιλίες στο γραπτό λόγο, εντοπίζοντας τους παράγοντες που συντελούν στη διαμόρφωσή τους. Να εντοπίζει, επίσης, τους λόγους που οδήγησαν τον γράφοντα να επιλέξει τη συγκεκριμένη γλωσσική ποικιλία για το κείμενό του.

*κοινωνικές γλωσσικές ποικιλίες

-Διαβάζει διάφορα κείμενα και επιχειρεί να προσδιορίσει το επικοινωνιακό τους πλαίσιο.

-Διαβάζει και συγκρίνει κείμενα που έχουν κοινό περιεχόμενο, αλλά γράφτηκαν σε διαφορετική επικοινωνιακή κατάσταση, και επομένως χρησιμοποιούν διαφορετική γλωσσική ποικιλία, π.χ. συγκρίνει μια επιστολή, με θέμα "ζητώ οικονομική ενίσχυση από έναν φίλο μου", με μια αίτηση, με ανάλογο σκοπό, προς τις αρμόδιες αρχές

Περιγραφικός τρόπος

-Να αναγνωρίζει διάφορα είδη περιγραφικών κειμένων τα οποία εξυπηρετούν διαφορετικό σκοπό και χρησιμοποιούν ανάλογη γλωσσική ποικιλία.

*είδη περιγραφικών κειμένων και γλωσσική ποικιλία

-Διαβάζει ποικίλα περιγραφικά κείμενα και επισημαίνει το επικοινωνιακό τους πλαίσιο, το οποίο καθορίζει τη γλωσσική ποικιλία του κειμένου. Διαβάζει π.χ. την περιγραφή ενός πειράματος σε ένα επιστημονικό κείμενο, ένα πωλητήριο συμβόλαιο για ένα διαμέρισμα, έναν τουριστικό οδηγό κτλ.

-Συγκρίνει κείμενα που περιγράφουν το ίδιο «αντικείμενο» αλλά με διαφορετικό σκοπό και με διαφορετική γλωσσική ποικιλία, π.χ. συγκρίνει τη λογοτεχνική περιγραφή ενός τοπίου και την αντίστοιχη

**είδη περιγραφικών κειμένων και μορφοσυντακτικά φαινόμενα*

περιγραφή σε ένα εγχειρίδιο γεωγραφίας.

-Επισημαίνει μορφοσυντακτικά φαινόμενα που προσιδιάζουν σε κάποια είδη περιγραφικών κειμένων και εξηγεί τη λειτουργικότητά τους, π.χ. την παθητική σύνταξη στις μικρές αγγελίες, την προστακτική έγκλιση στις οδηγίες και στις διαφημίσεις κτλ.

**είδη περιγραφικών κειμένων και λεξιλόγιο*

-Εξετάζει το λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται σε ποικίλα περιγραφικά κείμενα, π.χ. τη χρήση της ορολογίας σε επιστημονικά κείμενα. Συγκρίνει και σχολιάζει τη χρήση των επιθέτων, π.χ. σε ένα διαφημιστικό φυλλάδιο και σε ένα νομικό κείμενο.

**οργάνωση της περιγραφής*

-Να ανιχνεύει την οργάνωση της περιγραφής σε διάφορα κείμενα.

-Παρατηρεί τον τρόπο με τον οποίο οργανώνεται ένα περιγραφικό κείμενο, δηλαδή ποια γνωρίσματα του περιγραφόμενου αντικειμένου επιλέγονται και με ποια σειρά εκτίθενται, π.χ. η περιγραφή μπορεί να αρχίζει από το όλο και να προχωράει προς τα μέρη, να κινείται από το εξωτερικό προς το εσωτερικό, από πάνω προς τα κάτω κτλ.

**σχόλιο και οπτική γωνία στην περιγραφή*

-Να κατανοήσει ότι κάθε περιγραφή γίνεται από ορισμένη οπτική γωνία, ανάλογα με την οποία επιλέγονται και προβάλλονται κάποια στοιχεία του περιγραφόμενου αντικειμένου.

-Ανιχνεύει τα σχόλια και την οπτική γωνία σε ποικίλα κείμενα, π.χ. σε μια διαφήμιση για καλλυντικά εντοπίζει τα χαρακτηριστικά του προϊόντος τα οποία προβάλλει η διαφήμιση, τα συνήθως υπερβολικά σχόλια του διαφημιστή, και

-Η οπτική γωνία του συντάκτη του κειμένου γίνεται, άλλωστε, φανερή από τα σχόλια που εκφράζει, ορισμένες φορές, για το περιγραφόμενο αντικείμενο.

-Να αναγνωρίζει ποικίλα είδη αφηγηματικών κειμένων τα οποία εξυπηρετούν διαφορετικό σκοπό και χρησιμοποιούν ανάλογη γλωσσική ποικιλία.

Αφηγηματικός τρόπος

**είδη αφηγηματικών κειμένων και γλωσσική ποικιλία*

**είδη αφηγηματικών κειμένων και ύφους*

**τεχνικές της αφήγησης*

-Να ανιχνεύει τις τεχνικές της αφήγησης, όπως π.χ. τον τύπο του αφηγητή, την οπτική γωνία, τους αφηγηματικούς τρόπους, τα είδη των αφηγηματικών χρόνων, την οργάνωση της αφήγησης κτλ.

οπτική γωνία

αφηγηματικοί τρόποι

είδη αφηγηματικών χρόνων

ενδεχομένως το γυναικείο πρότυπο που υποβάλλει η διαφήμιση.

-Έντοπίζει σε περιγραφικά κείμενα επίθετα που εκφράζουν ένα αρνητικό ή ένα θετικό σχόλιο.

-Διαβάζει ποικίλα αφηγηματικά κείμενα, π.χ. απομνημονεύματα, βιογραφία, ιστορία, δημοσιογραφική είδηση, διήγημα, μυθιστόρημα, χρονικό, παραμύθι κτλ., καθώς επίσης και αφηγήσεις που περιέχονται σε διάφορα κείμενα, π.χ. σε επιστολές, σε ημερολόγιο, σε υπηρεσιακή αναφορά, κτλ., και επισημαίνει το επικοινωνιακό τους πλαίσιο, που καθορίζει τη γλωσσική ποικιλία του κειμένου.

-Εξετάζει την καταλληλότητα του ύφους σε ποικίλα αφηγηματικά κείμενα, π.χ. σε μια σατιρική επιστολή, σε ένα χρονογράφημα κτλ.

-Συγκρίνει αφηγήσεις με το ίδιο περιεχόμενο αλλά από διαφορετική οπτική γωνία, π.χ. διάφορες ιστορικές πηγές, στο μάθημα της ιστορίας, που αναφέρονται στο ίδιο ιστορικό γεγονός:

- εντοπίζει σε μια λογοτεχνική αφήγηση τα αφηγηματικά και τα διαλογικά μέρη και παρατηρεί την κατανομή και τη λειτουργικότητά τους
- συγκρίνει τη γραμμική

-Να ανιχνεύει τις ποικίλες μείξεις του αφηγηματικού τρόπου με τον περιγραφικό και με τον κριτικό.

**μείξη του αφηγηματικού τρόπου με τον περιγραφικό και με τον κριτικό.*

αφήγηση, π.χ. σε ένα χρονικό, με την αφήγηση που παραβιάζει τη χρονική σειρά των γεγονότων, π.χ. σε ένα διήγημα με αναδρομικές αφηγήσεις.

-Διακρίνει τα περιγραφικά και τα αφηγηματικά μέρη σε ένα κείμενο, και αξιολογεί τη λειτουργικότητά τους

-Επισημαίνει σε ένα ιστορικό κείμενο τις πληροφορίες που μας παρέχει για τα γεγονότα και την αξιολόγηση των γεγονότων από το συγγραφέα. Διακρίνει σε μια δημοσιογραφική είδηση το γεγονός και το σχόλιο του δημοσιογράφου για αυτό.

- Σχετικά με τα μορφοσυντακτικά φαινόμενα και το λεξιλόγιο που εμφανίζονται σε μια αφήγηση καθώς και σχετικά με τον τρόπο που οργανώνεται η αφήγηση βλ. *Σύστημα της γλώσσας* σελ.

Αποφαντικός - κριτικός τρόπος

-Να εντοπίζει σε ένα κείμενο τη θέση του συγγραφέα, τους τρόπους πειθούς (επίκληση στη λογική, στο συναίσθημα και στην αυθεντία), και τα μέσα πειθούς (επιχειρήματα, τεκμήρια, περιγραφές, αφηγήσεις, υπερβολές, χιούμορ, παρομοιώσεις, μεταφορές, λογοπαίγνια κτλ.) που χρησιμοποιεί, για να πείσει τον αναγνώστη.

**απόφανση: τρόποι και μέσα πειθούς*

-Διαβάζει και συγκρίνει κείμενα που χρησιμοποιούν την επίκληση στη λογική και την επίκληση στο συναίσθημα, π.χ. ένα άρθρο και μία διαφήμιση.

-Να αξιολογεί τα μέσα πειθούς που χρησιμοποιούνται και να αποτιμά την πειστικότητα του κειμένου.

**αξιολόγηση των μέσων πειθούς*

-Ανιχνεύει σε ένα κείμενο τα μέσα πειθούς και τα αξιολογεί, π.χ. ελέγχει την εγκυρότητα και την ορθότητα των επιχειρημάτων σε ένα δοκίμιο, την καταλληλότητα των παραδειγμάτων και τη

χρήση των στατιστικών δεδομένων σε ένα άρθρο, τη χρήση της υπερβολής ή την άσκηση ψυχολογικής βίας σε μια διαφήμιση, την τεκμηρίωση των κρίσεων που εκφράζει ένας κριτικός, π.χ. για μια θεατρική παράσταση κτλ..

-Να αναγνωρίζει ποικίλα είδη κειμένων που χρησιμοποιούν τον αποφαντικό - κριτικό τρόπο και υιοθετούν γλωσσική ποικιλία ανάλογη με την περίπτωση επικοινωνίας.

**ο αποφαντικός - κριτικός τρόπος σε διάφορα είδη κειμένων και η επιλογή της κατάλληλης γλωσσικής ποικιλίας*

-Οι μαθητές σε ομάδες διαβάζουν ποικίλα είδη κειμένων που χρησιμοποιούν τον κριτικό τρόπο, π.χ. δοκίμια, άρθρα, επιφυλλίδες, χρονογραφήματα, πραγματείες, αποσπάσματα από επιστημονικές μελέτες, παρουσιάσεις -κριτικές ποικίλων "αντικειμένων", διαφημίσεις, ενημερωτικές εκστρατείες κτλ., και επισημαίνουν το επικοινωνιακό πλαίσιο των κειμένων, το οποίο καθορίζει τη γλωσσική ποικιλία του κάθε κειμένου.

-Διαβάζει λόγους αρχαίων ρητόρων, που διασώζονται σε γραπτή μορφή, και παρατηρεί τη λογική οργάνωση των κειμένων και τα ρητορικά σχήματα που χρησιμοποιούνται.

**λεξιλόγιο και ύφος σε κείμενα στα οποία επικρατεί ο αποφαντικός - κριτικός τρόπος*

-Εξετάζει το λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται σε διάφορα κείμενα στα οποία επικρατεί ο αποφαντικός τρόπος, και τη σχέση του λεξιλογίου με το ύφος του εκάστοτε κειμένου. Σημειώνει π.χ. λέξεις και φράσεις που δηλώνουν: τη δογματικότητα ή τη διαλλακτικότητα του συγγραφέα, την προσπάθειά του να είναι σαφής και αντικειμενικός ή την

-Να ανιχνεύει τις ποικίλες μείξεις του αποφαντικού - κριτικού τρόπου με τον περιγραφικό και τον αφηγηματικό.

**μείξη του αποφαντικού - κριτικού τρόπου με τον περιγραφικό και τον αφηγηματικό*

πρόθεσή του να εντοπισιάσει με ασυνήθιστες λέξεις και περίτεχνα σχήματα λόγου.

-Παρατηρεί σε μια κριτική, π.χ. βιβλίου, τον τρόπο με τον οποίο ο κριτικός συνδυάζει την αφήγηση της πλοκής των γεγονότων, την περιγραφή των χαρακτήρων και τις κρίσεις του σχετικά με την αξία του έργου.

-Εξετάζει σε ένα άρθρο, π.χ. σχετικό με τη λειτουργικότητα των σχολικών κτιρίων, τον τρόπο με τον οποίο ο συγγραφέας τεκμηριώνει, με τις κατάλληλες περιγραφές, τις απόψεις του σχετικά με την ανεπάρκεια των σχολικών κτιρίων.

-Παρατηρεί σε ένα διδακτικό εγχειρίδιο, π.χ. της Φυσικής, τη μείξη της περιγραφής ενός πειράματος με τη συλλογιστική πορεία που ακολουθείται για την ερμηνεία του συγκεκριμένου φαινομένου.

- Σχετικά με τα μορφοσυντακτικά φαινόμενα και τη χρήση της γλώσσας σε κείμενα όπου επικρατεί ο αποφαντικός - κριτικός τρόπος, καθώς και σχετικά με τη λογική οργάνωση των κειμένων αυτών βλ. παρακάτω «*Το σύστημα της γλώσσας*».

Το σύστημα της γλώσσας

(μορφοσυντακτικά φαινόμενα, λεξιλόγιο, οργάνωση του λόγου)

-Να επαναλάβει και να μελετήσει πάλι ορισμένα μορφοσυντακτικά φαινόμενα, που διδάχτηκε στο Γυμνάσιο, για να τα εμπεδώσει καλύτερα και σε βάθος.

**επανάληψη και μελέτη μορφοσυντακτικών φαινομένων*

-Με κατάλληλα κείμενα, παραδείγματα και με κατάλληλες ασκήσεις, προσεχει π.χ.

- την κλίση των ανώμαλων ουσιαστικών και επιθέτων,

- το σχηματισμό των ανώμαλων παραθετικών

των επιθέτων,

- την κλίση των ρημάτων δεύτερη συζυγίας, δεύτερης τάξης (π.χ. διηγούμαι).
- τη διαδοχική υπόταξη και στη σύνθετη λογική σχέση των προτάσεων που εκφράζεται με αυτή.

- Παρατηρεί την ιδιαιτερότητα που παρουσιάζουν στην ορθογραφία διάφορες λέξεις, π.χ. οι λέξεις που γράφονται με δύο όμοια σύμφωνα.

- Παρατηρεί τη διαφορά στην ορθογραφία σε λέξεις ομόηχες αλλά με διαφορετικά σημασία και λειτουργία, όπως ποια - πια, ό,τι - ότι κτλ.

- Παρατηρεί τις διαφορές στη σημασία των επιρρημάτων ανάλογα με την κατάληξή τους, π.χ. αμέσως - άμεσα, απλώς - απλά κτλ.

- Εξετάζει τις αλλαγές που προκαλεί στη γραφή των λέξεων η σύνθεση, π.χ. πανώλεθρία, χιμώκλαδο, αρχαιολατρία κτλ.

- Να αντιληφθεί τη σχέση των μορφοσυντακτικών φαινομένων και του ύφους.

*επιλογές στη σύνταξη και στη μορφολογία σε σχέση με το ύφος του κειμένου

- Παρατηρεί σε κατάλληλα κείμενα τις διαφορετικές επιλογές του ποιητού ως προς τη μορφολογία και τη σύνταξη, π.χ. την επιλογή της ενεργητικής ή της παθητικής σύνταξης, της παράταξης ή της υπόταξης κτλ. και εξετάζει πώς σχετίζεται η επιλογή του ποιητού στη σύνταξη ή στη

- μορφολογία με το είδος λόγου και το ύφος του.
- Να αντιληφθεί τη σχέση της στίξης και του ύφους. **σχέση της στίξης με το ύφος (ο προσωπικός τρόπος με τον οποίο ο ποιητής χρησιμοποιεί τη στίξη)*
- Παρατηρεί π.χ. τη σχέση της άνω τελείας με το κοφτό ύφος του κειμένου, με την παράθεση παραδειγμάτων κτλ. Εντοπίζει το διαφορετικό χρωματισμό του λόγου με τη χρήση της διπλής παύλας αντί της παρένθεσης ή του κόμματος κ.ο.κ.
- Να κατανοεί το λεξιλόγιο μιας ποικιλίας κειμένων. **διάφορα κείμενα με ποικίλο λεξιλόγιο*
- Με τη μελέτη και την επεξεργασία κειμένων κατανοεί ένα ευρύ φάσμα λέξεων από διάφορες γλωσσικές ποικιλίες.
- Παρατηρεί ότι η ίδια λέξη παίρνει διαφορετική σημασία σε άλλα συμφραζόμενα.
- Να αξιοποιεί τον παραδειγματικό άξονα, για να αναζητά συνώνυμα / αντώνυμα των λέξεων, λαμβάνοντας υπόψη του το ύφος του κειμένου. **Συνώνυμα, αντώνυμα, υπερώνυμα, υπιώνυμα κτλ.*
- Χρησιμοποιεί λεξικά, για λέξεις που αγνοεί τη σημασία τους ή αμφισβάλλει γι' αυτήν.
- Αντικαθιστά λέξεις του κειμένου με άλλες συνώνυμες, λαμβάνοντας υπόψη το ύφος του κειμένου. Εντοπίζει συνώνυμες λέξεις που είναι κατάλληλες για άλλα συμφραζόμενα.
- Καταγράφει λέξεις που υπάγονται στην ίδια «οικογένεια», αναζητώντας τα αντώνυμα, υπιώνυμα, υπερώνυμα κτλ.
- Αποκτά ένα παθητικό λεξιλόγιο (λέξεις σπάνιες / ειδικές), το οποίο κυτανοεί, μολονότι δεν το

-Να συνειδητοποιήσει τις δυνατότητες επιλογής που έχει ο πομπός ανάμεσα στην κυριολεκτική ή στη μεταφορική γλώσσα, ανάλογα με το σκοπό που επιδιώκει.

**Κείμενα με κυριολεκτική ή μεταφορική γλώσσα*

χρησιμοποιεί καθημερινά, αλλά μπορεί να το ενεργοποιήσει με κάποια ευκαιρία που θα του δοθεί.

-Παρατηρεί αν ο πομπός χρησιμοποιεί την κυριολεκτική ή τη μεταφορική γλώσσα σε διάφορα κείμενα, π.χ. σε ένα τουριστικό φυλλάδιο, σε ένα άρθρο κοινωνικού περιεχομένου, σε ένα στοχαστικό δοκίμιο κτλ., και εξετάζει αν η επιλογή του πομπού βοηθάει στην αποτελεσματικότητα του συγκεκριμένου κειμένου.

Οργάνωση και συνοχή του κειμένου

**τρόποι ανάπτυξης της παραγράφου*

-Να αντιληφθεί τους τρόπους με τους οποίους ταξινομούνται και οργανώνονται οι σκέψεις, για να αναπτυχθεί μία παράγραφος.

-Παρατηρεί, μέσα από κατάλληλα κείμενα πώς οργανώνεται μια παράγραφος με αιτιολόγηση, με σύγκριση και αντίθεση, με ορισμό και διαίρεση, με παράδειγμα, με αναλογία. Εντοπίζει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε τρόπου ανάπτυξης και εντοπίζει τις διαρθρωτικές λέξεις (συνδέσμους και επιρρήματα κυρίως) που σχετίζονται με τον καθένα από τους τρόπους της ανάπτυξης μιας παραγράφου.

Αντιλαμβάνεται ότι η επιλογή ενός συγκεκριμένου τρόπου εξαρτάται από το θέμα και το σκοπό του πομπού. Διαπιστώνει, επίσης, ότι για την ανάπτυξη μιας παραγράφου συχνά συνδυάζονται δυο ή περισσότεροι τρόποι.

-Να αντιληφθεί τους τρόπους με τους οποίους οργανώνεται ένα ευρύτερο κείμενο.

**τρόποι οργάνωσης ευρύτερου κειμένου*

-Παρατηρεί ότι και ένα ευρύτερο κείμενο μπορεί να οργανωθεί με έναν από τους τρόπους με τους οποίους αναπτύσσεται μια παράγραφος ή, συνηθέστερα, με το συνδυασμό των τρόπων αυτών.

-Να αξιολογεί την οργάνωση ενός κειμένου.

**αξιολόγηση της λογικής οργάνωσης ενός κειμένου*

- Αξιολογεί τη λογική οργάνωση ενός κειμένου, ελέγχει π.χ. αν η αιτιολόγηση είναι επαρκής, αν ο συλλογισμός του συγγραφέα έχει λογικά άλματα, αν ο ορισμός μιας έννοιας είναι πλήρης, αν η διαίρεση μιας έννοιας γίνεται με ενιαία διαιρητική βάση κτλ.

-Να κατανοήσει ο μαθητής πώς επιτυγχάνεται η συνοχή και η συνεκτικότητα σε κείμενα περιγραφικά, αφηγηματικά ή σε κείμενα που επικρατεί ο αποφαντικός - κριτικός τρόπος.

**συνοχή και συνεκτικότητα σε κείμενα που εντάσσονται στους διάφορους τρόπους του λόγου (στον περιγραφικό, στον αφηγηματικό και στον αποφαντικό - κριτικό τρόπο)*

-Παρατηρεί το ρόλο των επιρρηματικών προσδιορισμών, των δευτερευουσών προτάσεων, των ρηματικών χρόνων κτλ., στη συνοχή των περιγραφικών και αφηγηματικών κυρίως κειμένων.

**Διαρθρωτικές λέξεις και άλλοι τρόποι συνοχής (επανάληψη / παράλειψη μιας λέξης, αντικατάσταση μιας λέξης με άλλη, λέξεις με νοηματική συγγένεια κτλ.)*

-Εντοπίζει, μέσα από κατάλληλα κείμενα στα οποία επικρατεί κυρίως ο αποφαντικός - κριτικός τρόπος, τις διαρθρωτικές λέξεις με τις οποίες γίνεται η μετάβαση από μία περίοδο / μια παράγραφο σε άλλη.

•Εντοπίζει στα κείμενα διάφορους τρόπους συνοχής και συζητά τη λειτουργικότητά τους.

•Εντοπίζει τις λέξεις του κειμένου που παρουσιάζουν νοηματική

συγγένεια, ανήκουν στην ίδια οικογένεια λέξεων και σηματοδοτούν το νοηματικό ιστό του κειμένου.

• Παρατηρεί αν υπάρχει λογική αλληλουχία των σκέψεων στα κείμενα στα οποία επικρατεί κυρίως ο αποφαντικός - κριτικός τρόπος, ώστε να μη διαταράσσεται ο νοηματικός ιστός. Ελέγχει ακόμα τη λογική οργάνωση των επιχειρημάτων, π.χ. είναι η αιτιολόγηση επαρκής, παρουσιάζει ο συλλογισμός λογικά άλματα κτλ.

- Η ανάγνωση και κατανόηση ενός κειμένου μπορεί να ολοκληρωθεί με ποικίλες γραπτές ασκήσεις που αφορούν από το κείμενο, π.χ. ασκήσεις πύκνωσης λόγου, (περίληψη, τίτλος, πλαγιότιτλοι παραγράφων / ενοτήτων), ασκήσεις ανάπτυξης (ανάπτυξη φράσης σε παράγραφο, παραγράφου σε ευρύτερο κείμενο κτλ.), ασκήσεις ανάπλασης ή μετασχηματισμού του κειμένου σε άλλο είδος λόγου κτλ.

II. Παραγωγή γραπτού λόγου

(Γράφω)

Στόχοι

Περιεχόμενα

Διδακτικές ενέργειες- Δραστηριότητες

Επιδιώκεται:

-Να συνειδητοποιήσει ο μαθητής ότι ο γραπτός λόγος να είναι σαφής, να έχει νοηματική συνοχή και αυστηρή λογική οργάνωση και να προβλεπει τις ενδεχόμενες απορίες του αναγνώστη και, επομένως, πρέπει. Να εφαρμόζει ο μαθητής στην πράξη αυτά που συνειδητοποίησε.

**ιδιαιτερότητες
του γραπτού λόγου*

-Καθώς γράφει διάφορα κείμενα, προσπαθεί να υποθέσει και να καλύψει τις ανάγκες του δέκτη.

-Διαβάζει κείμενα δικά του ή των συμμαθητών του και ελέγχει αν είναι προσαρμοσμένα στην επικοινωνιακή κατάσταση του γραπτού λόγου.

-Να αναπτύξει την ικανότητα να αποδίδει σε γραπτό λόγο τον προφορικό.

**απόδοση
προφορικού λόγου
σε γραπτό*

-Κρατάει πρακτικά από μια συζήτηση που έγινε στο πλαίσιο της μαθητικής κοινότητας.

-Γράφει διαλόγους με αφορμή δραματοποιήσεις που έγιναν στην τάξη.

-Γράφει αφηγήσεις για περιστατικά, πραγματικά ή πλαστά, που περιέχουν και διαλογικά μέρη.

-Να ασκηθεί ο μαθητής στη γραφή κειμένου σε ηλεκτρονικό υπολογιστή.

**γραφή κειμένου
σε υπολογιστή*

-Γράφει διάφορα κείμενα στον ηλεκτρονικό υπολογιστή.

**παραγωγή και επεξεργασία
κειμένου
σε υπολογιστή*

-Επεξεργάζεται διορθώνει και βελτιώνει το κείμενό του, στον ηλεκτρονικό υπολογιστή, λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις

των συμμαθητών του και του καθηγητή.

-Επιμελείται τη μορφή του κειμένου του αξιοποιώντας τις δυνατότητες που προσφέρει ο υπολογιστής (π.χ. γραμματοσειρές, υπογραμμίσεις κτλ.).

-Αξιοποιεί τις δυνατότητες που προσφέρει ο υπολογιστής, για να παρουσιάσει τα δεδομένα μιας έρευνας με σχεδιαγράμματα, πίνακες κτλ.

-Να εξοικειωθεί με τη χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και του internet. *επικοινωνία με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail) και με το διαδίκτυο (internet)

-Αλληλογραφεί π.χ. με άλλα σχολεία μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

-Εργάζεται σε ομάδες, για να ετοιμάσει σε μια σελίδα την παρουσίαση του σχολείου του στο internet.

Οι λειτουργίες της γλώσσας

**παραγωγή κειμένων με στόχο την κατάλληλη χρήση διαφόρων λειτουργιών της γλώσσας*

-Να χρησιμοποιεί στο γραπτό του λόγο την κατάλληλη λειτουργία της γλώσσας ανάλογα με την περίπτωση και τις προθέσεις του.

-Γράφει μια ανακοίνωση, για να πληροφορήσει τους μαθητές άλλων σχολείων σχετικά με μια εκδήλωση του σχολείου του, προσέχοντας να αναφέρει τις απαραίτητες πληροφορίες· εκφράζει τα συν-αισθήματά του από μια θεατρική παράσταση, από μια συναυλία κτλ.

-Χρησιμοποιεί τη μεταγλωσσική λειτουργία της γλώσσας, για να περιγράψει τον ιδιαίτερο τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η γλώσσα στα λογοτεχνικά έργα.

• Γράφει κείμενα πεζά ή ποιητικά προσέχοντας τη μορφή τους, κ.ο.κ.

Γλωσσικές ποικιλίες

-Να ασκηθεί ο μαθητής του οποίου μητρική γλώσσα είναι κάποια διάλεκτος στη χρήση της Κοινής Νεοελληνικής.

**γεωγραφικές
γλωσσικές ποικιλίες*

-Ασκείται, με τη βοήθεια του δασκάλου του, στη χρήση της Κοινής Νεοελληνικής, στο γραπτό λόγο, μετασχηματίζοντας ιδιωματικά στοιχεία σε ισοδύναμα γλωσσικά στοιχεία της Κοινής Νεοελληνικής.

-Καλείται να γράψει διάφορα κείμενα, άλλα στη διάλεκτό του, π.χ. ένα γράμμα στους γονείς του, και άλλα στην Κοινή Νεοελληνική, π.χ. ένα γράμμα σε μαθητή σχολείου της Αθήνας.

-Να προσαρμόζει το γραπτό λόγο ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση.

**κοινωνικές γλωσσικές
ποικιλίες*

-Γράφει διάφορα κείμενα σε διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις.

-Γράφει κείμενα που έχουν κοινό θέμα, αλλά λειτουργούν σε διαφορετική περίσταση, π.χ. γράφει τον κανονισμό, για την τήρηση της καθαριότητας στο σχολικό χώρο, σε ένα αυταρχικό και σε ένα δημοκρατικό σχολείο.

-Μετασχηματίζει ένα κείμενο σε άλλο με κοινό περιεχόμενο αλλά για διαφορετική περίσταση, π.χ. μετασχηματίζει ένα απόσπασμα από το σχολικό εγχειρίδιο του λυκείου σε αντίστοιχο κείμενο που απευθύνεται, όμως, σε μαθητές του δημοτικού.

Περιγραφικός τρόπος

-Να ασκηθεί στην παραγωγή ποικίλων περιγραφικών κειμένων επιλέγοντας γλωσσική ποικιλία κατάλληλη για την

**είδη περιγραφικών
κειμένων
και γλωσσικές ποικιλίες*

-Γράφει ποικίλα περιγραφικά κείμενα που περιγράφουν διάφορα "αντικείμενα" σε διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις,

περίσταση.

π.χ. αγγελίες, τουριστικά φυλλάδια, οδηγίες, και διάφορα άλλα κείμενα με περιγραφές φυσικών φαινομένων, γεωμετρικών σχημάτων, πειραμάτων, πετρωμάτων, χωρών κτλ., χρησιμοποιώντας άλλοτε κυριολεκτική και άλλοτε συνδηλωτική γλώσσα, ανάλογα με την περίπτωση. Ορισμένα από τα κείμενα αυτά αφορούν ποικίλα γνωστικά αντικείμενα από διάφορα μαθήματα, π.χ. φυσική, μαθηματικά κτλ.

**περιγραφή συναισθημάτων*

-Περιγράφει τα συναισθήματά του στο ημερολόγιό του ή σε ένα γράμμα σε φίλο.

**απόδοση μιας εικόνας/ παράστασης με περιγραφικό λόγο*

-Προσπαθεί να αποδώσει με το γραπτό λόγο ένα εικαστικό έργο, ένα χάρτη, μια φωτογραφία, έναν πίνακα ζωγραφικής, ένα διάγραμμα.

**συνδυασμός περιγραφικού λόγου και εικόνας*

-Ζωντανεύει τις περιγραφές του συνδυάζοντας το γραπτό λόγο με την εικόνα (φωτογραφία, ζωγραφική, σχέδιο, διάγραμμα). Μπορεί να χρησιμοποιήσει σε αυτές τις περιπτώσεις το κατάλληλο πρόγραμμα στον ηλεκτρονικό υπολογιστή

**οργάνωση της περιγραφής*

-Να οργανώνει την περιγραφή του στον άξονα του χώρου με διάφορους τρόπους.

-Οργανώνει το κείμενό του παραγωγικά, περιγράφοντας πρώτο το όλο και ύστερα τα μέρη, περιγράφει ένα αντικείμενο από πάνω προς τα κάτω ή από έξω προς τα μέσα κτλ., ανάλογα με την περίπτωση.

**σχόλιο και οπτική γωνία της περιγραφής*

-Καθορίζει την οπτική γωνία της περιγραφής του,

-Να προσδιορίζει την οπτική γωνία της περιγραφής του και να εκφράζει τα ανάλογα σχόλια.

ανάλογα με την οποία επιλέγει και προβάλλει κάποια χαρακτηριστικά του περιγραφόμενου αντικειμένου, και, ενδεχομένως, διατυπώνει κάποια σχόλια.

-Γράφει περιγραφές για το ίδιο αντικείμενο αλλά από διαφορετική οπτική γωνία, κυριολεκτικά ή μεταφορικά, π.χ. περιγράφει την πόλη του, όπως τη βλέπει περπατώντας πεζός, και όπως θα την έβλεπε από ένα αεροπλάνο ή π.χ. με την οπτική γωνία του κατοίκου και του ευρωπαίου τουρίστα.

-Να συνδυάζει τον περιγραφικό με τον αποφαντικό - κριτικό τρόπο.

**μείξη του περιγραφικού τρόπου με τον αποφαντικό - κριτικό*

-Συνδυάζει τον περιγραφικό με τον αποφαντικό-κριτικό τρόπο, π.χ. περιγράφει και αξιολογεί το σχολικό κτίριο χρησιμοποιώντας κατάλληλα επίθετα και άλλους προσδιορισμούς

-Να συνειδητοποιήσει ότι η σαφής και ακριβής περιγραφή απορρέει από τη συνεργασία σκέψης και γλώσσας, καθώς απαιτείται οξυμμένη παρατηρητικότητα και κριτική ικανότητα, για να επισημάνει ο ποιητής τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός αντικειμένου, αλλά και εύστοχη διατύπωση για να τα αποδώσει με το λόγο.

**σαφήνεια και ακρίβεια στην περιγραφή*

-Περιγράφει γραπτά ένα αντικείμενο, π.χ. ένα σχήμα, έτσι ώστε ο αναγνώστης της περιγραφής να μπορεί να το σχεδιάσει με ακρίβεια.

-Περιγράφει γραπτά ένα πρόσωπο, έτσι ώστε ο αναγνώστης της περιγραφής να μπορεί να το αναγνωρίσει με ευκολία

Αφηγηματικός τρόπος

Να ασκηθεί στην παραγωγή ποικίλων αφηγηματικών κειμένων, επιλέγοντας γλωσσική ποικιλία κατάλληλη για την περίσταση.

**είδη αφηγηματικών κειμένων και γλωσσική ποικιλία.*

-Γράφει ποικίλα αφηγηματικά κείμενα:

- βιωματικές ιστορίες, π.χ. για ένα σημαντικό γεγονός της ζωής του, ή πλαστές ιστορίες π.χ. μια

		<p>φανταστική ιστορία που εκτυλίσσεται στο μέλλον·</p> <ul style="list-style-type: none"> • βιογραφικό σημείωμα π.χ. για την υποβολή μιας αίτησης προκειμένου να πάρει μια υποτροφία· • μια δημοσιογραφική είδηση για το σχολικό περιοδικό· • κρατάει ημερολόγιο, όπου αφηγείται και περιγράφει την καθημερινή ζωή του, τις σκέψεις και τα συναισθήματά του, κτλ.
	<p><i>*συνδυασμός αφηγηματικού λόγου και εικόνας</i></p>	<p>-Γράφει ιστορίες χιουμοριστικές, ιστορίες "φρί-κης", ιστορίες δράσης και μυστηρίου κτλ. και τις ζωντανεύει με την κατάλληλη εικονογράφηση·</p> <ul style="list-style-type: none"> • συνδυάζει λόγο και εικόνα συνθέτοντας κόμικς.
<p>-Να αξιοποιεί με το κατάλληλο τρόπο τις διάφορες τεχνικές της αφήγησης: την οπτική γωνία, τους αφηγηματικούς τρόπους, τον αφηγηματικό χρόνο κτλ.</p>	<p><i>*τεχνικές της αφήγησης οπτική γωνία της αφήγησης</i></p>	<p>-Γράφει αφηγήσεις για το ίδιο περιστατικό αλλά από διαφορετική οπτική γωνία, π.χ. πώς αφηγούνται ένα ατύχημα οι δύο οδηγοί που συγκρούστηκαν τα αυτοκίνητά τους</p>
	<p><i>αφηγηματικοί τρόποι</i></p>	
	<p><i>αφηγηματικοί χρόνοι</i></p>	<p>-Συνδυάζει τους αφηγηματικούς τρόπους, αφήγηση και διάλογο, στην ιστορία του.</p>
<p>-Να συνδυάζει τον αφηγηματικό τρόπο με τον</p>	<p><i>*μείξη του αφηγηματικού τρόπου με τον περιγραφικό και τον αποφαντικό - κριτικό</i></p>	<p>-Οργανώνει την αφήγησή του πάνω στο χρονικό άξονα, άλλοτε ακολουθώντας τη χρονική σειρά, και άλλοτε εντάσσοντας αναδρομικές αφηγήσεις.</p>

περιγραφικό και με τον τρόπο
αποφαντικό - κριτικό.

-Συνδυάζει αφήγηση, περιγραφή και αξιολόγηση, για να καταγράψει σε ομαδική εργασία την ιστορία του τόπου του, και την στέλνει με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο σε σχολεία άλλων περιοχών.

-Συνδυάζει τους τρεις τρόπους για να συνθέσει, εργαζόμενος ομαδικά, το λεύκωμα της σχολικής χρονιάς ή ένα φύλλο για το σχολικό περιοδικό.

*Αποφαντικός - κριτικός
τρόπος*

-Να προβληματίζεται για ποικίλα θέματα και να εκφράζεται γραπτά με σαφήνεια

**απόφανση
τρόποι και
μέσα πειθούς*

-Καταγράφει σε ημερολόγιο τις σκέψεις και τον προβληματισμό του για διάφορα θέματα.

-Μοιράζεται τις σκέψεις του με τους άλλους σε κείμενα με τη μορφή επιστολής κτλ.

-Να χειρίζεται τους τρόπους πειθούς (επίκληση στη λογική, στο συναίσθημα, στην αυθεντία) και τα διάφορα μέσα πειθούς (επιχειρήματα, τεκμήρια, περιγραφές, αφηγήσεις, μεταφορές, χιούμορ, κτλ.), με τον κατάλληλο για την περίπτωση τρόπο, για να πετύχει τον εκάστοτε επιδιωκόμενο στόχο

-Γράφει ποικίλα κείμενα στα οποία υποστηρίζει τις απόψεις του με διάφορους τρόπους και μέσα πειθούς. Γράφει π.χ. ένα άρθρο για το σχολικό περιοδικό στο οποίο τεκμηριώνει τη θέση του με επιχειρήματα και με παραδείγματα, ένα χρονογράφημα στο οποίο παρουσιάζει τις σκέψεις του για ένα επίκαιρο γεγονός με την κατάλληλη περιγραφή και αφήγηση, ένα ενημερωτικό φυλλάδιο, π.χ. σχετικά με τον κίνδυνο του καπνίσματος, στο οποίο χρησιμοποιεί τις κατάλληλες τεχνικές, για να επηρεάσει τον

-Να αναπτύξει την ικανότητα να γράφει ποικίλα είδη κειμένων στα οποία κυριαρχεί ο αποφαντικός - κριτικός τρόπος, ή και παρουσιάζονται οι ποικίλες μείξεις του με τους άλλους τρόπους να χρησιμοποιεί την κατάλληλη για την περίπτωση γλωσσική ποικιλία.

**ο αποφαντικός -κριτικός τρόπος σε διάφορα είδη κειμένων*

γλωσσική ποικιλία

αναγνώστη κατά του καπνίσματος.

-Υποστηρίζει τις απόψεις του σε ένα απλό δοκίμιο, αναλύει ένα πρόβλημα που αφορά το σχολείο ή τον τόπο του σε ένα άρθρο για το σχολικό περιοδικό.

-Οι μαθητές σε ομάδες εκθέτουν τις απόψεις και τις προτάσεις τους για διασχολική συνεργασία, σε επιστολή προς μαθητές άλλων σχολείων μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου

-Εργάζεται ομαδικά, για να συνθέσει ποικίλα κείμενα, στο πλαίσιο μιας εκστρατείας, π.χ. εναντίον του ρατσισμού, όπως άρθρα, δοκίμια, μελέτες, αλλά και αφίσες, φυλλάδια κτλ., στα οποία συνδυάζεται ο λόγος με την εικόνα.

-Εργάζεται ομαδικά, για να συντάξει μια ερευνητική εργασία, με τη συνεργασία καθηγητών διαφόρων ειδικοτήτων, ώστε να υπάρχει διεπιστημονική προσέγγιση του θέματος, π.χ. «Η θάλασσα στον τόπο μου, από ιστορική, οικολογική, οικονομική και πολιτισμική άποψη». Η εργασία αυτή μπορεί να περιέχει, εκτός από τα κείμενα, πίνακες σχεδιαγράμματα και παραπομπές στη σχετική βιβλιογραφία.

• Σε όλες τις παραπάνω εργασίες φροντίζει να χρησιμοποιήσει την

κατάλληλη για την
περίσταση γλωσσική
ποικιλία.

Το σύστημα της γλώσσας

(μορφοσυνακτικά φαινόμενα,
λεξιλόγιο, οργάνωση του λόγου)

-Να εφαρμόζει στο γραπτό λόγο τους κανόνες της Γραμματικής και του Συντακτικού που διδάχτηκε στο Γυμνάσιο.

*εφαρμογή των κανόνων της γραμματικής και του συντακτικού στο γραπτό λόγο

-Εφαρμόζει τους κανόνες της γραμματικής και του συντακτικού στο γραπτό λόγο και χρησιμοποιεί σωστά ακόμα και τους απαιτητικούς και ιδιόμορφους τύπους ορισμένων ουσιαστικών, επιθέτων κτλ.

-Να επιλέγει τη μορφή της σύνταξης ανάλογα με το είδος λόγου που γράφει.

*επιλογή της ενεργητικής ή της παθητικής σύνταξης ανάλογα με το είδος λόγου

-Συντάσσει τα κείμενά του με λόγο κατανοητό και σαφή, π.χ. αποφεύγει τις αλλεπάλληλες γενικές στη φράση, που προκαλούν δυσκολία στην κατανόηση του νοήματος.

-Να επιλέγει τη μορφή της σύνδεσης των προτάσεων, ανάλογα με το ύφος του κειμένου που γράφει.

*επιλογή της κατάλληλης για την περίπτωση σύνδεσης προτάσεων (παρατακτικής ή υποτακτικής)

-Επιλέγει την ενεργητική ή την παθητική σύνταξη ανάλογα με το είδος λόγου που θέλει να γράψει, π.χ. παθητική σύνταξη σε ένα επιστημονικό κείμενο, σε μια ανακοίνωση, στη γραπτή παρουσίαση μια προφορικής συζήτησης κτλ.

-Επιλέγει την παρατακτική σύνδεση, π.χ. σε μια αφήγηση με γρήγορο ρυθμό· την υποτακτική, και μάλιστα τη σύνθετη υπόταξη, σε ένα κείμενο με επιχειρηματολογία και αξιολογικές κρίσεις, κ.ο.κ.

-Να χρησιμοποιεί σωστά και κατάλληλα τη στίξη στη γραπτή του έκφραση.

*σωστή και κατάλληλη χρήση της στίξης

-Χρησιμοποιεί με επιτυχία τα διάφορα

-Να χρησιμοποιεί τη στίξη ως προσωπική επιλογή και ως στοιχείο προσωπικού ύφους.

σημεία της στίξης στον παρατακτικό και στον υποτακτικό λόγο.

-Να επιλέγει το κατάλληλο για την περίπτωση λεξιλόγιο

**επιλογή του κατάλληλου για την περίπτωση λεξιλογίου*

-Επιλέγει π.χ. την άνω τελεία αντί της τελείας, για να δείξει στενότερη σύνδεση των νοημάτων που εκφράζει.

-Να προσέχει την ακρίβεια και τη σαφήνεια του λεξιλογίου που χρησιμοποιεί.

**χρήση των λέξεων με ακρίβεια και σαφήνεια*

-Επιλέγει ανάμεσα σε συνώνυμες λέξεις την κατάλληλη για τα συμφραζόμενα καθώς επίσης και για το είδος λόγου στο οποίο εργάζεται.

-Χρησιμοποιεί τις λέξεις με την κυριολεκτική ή με τη μεταφορική τους σημασία, ανάλογα με το αποτέλεσμα που επιδιώκει.

**χρήση της κυριολεκτικής ή μεταφορικής γλώσσας, ανάλογα με το σκοπό του πομπού*

-Με τη σαφήνεια και την ακρίβεια της έκφρασης του δείχνει ότι γνωρίζει τη σημασία των λέξεων που χρησιμοποιεί, καθώς και την ιδιαίτερη σημασία που μπορούν να πάρουν σε συγκεκριμένο γλωσσικό περιβάλλον.

-Να αναπτύσσει το κείμενό του χρησιμοποιώντας κάποιον από τους τρόπους οργάνωσης του λόγου, ή ένα συνδυασμό των τρόπων αυτών.

**Οργάνωση του λόγου σε γραπτή έκφραση*

-Χρησιμοποιεί τις λέξεις κυρίως με την κυριολεκτική σημασία τους σε μια εισήγηση σε ευρύτερο άγνωστο κοινό. χρησιμοποιεί λέξεις με τη μεταφορική τους σημασία σε κείμενα στοχασμού, σε κείμενα στα οποία θέλει να δώσει ιδιαίτερη συναισθηματική φόρτιση κτλ.

-Στηρίζει την άποψή του με αιτιολόγηση σε διάφορα κείμενα, αναπτύσσοντας τα επιχειρήματά του και παραθέτοντας τα κατάλληλα τεκμήρια.

-Σε γραπτή εισήγησή του

-Να χρησιμοποιεί τους τρόπους της οργάνωσης του λόγου και στη γραπτή του έκφραση σε άλλα μαθήματα.

-Να φροντίζει τη συνοχή του κειμένου του, λαμβάνοντας υπόψη και τον τρόπο του λόγου (τον περιγραφικό, τον αφηγηματικό, τον αποφαντικό / κριτικό τρόπο), στον οποίο εντάσσεται η γραπτή του έκφραση.

**η συνοχή στην παραγωγή του γραπτού λόγου*

Οργανώνει με ευδιάκριτο τρόπο τα μέρη του κειμένου

**Παραγωγή κειμένων με σαφή διάκριση των μερών τους (του*

στη μαθητική συνέλευση με θέμα που αφορά π.χ. την «εκπαίδευση» ορίζει την έννοια, τη διαιρεί στα είδη της και προχωρεί στην κατάθεση της άποψής του και στη σχετική επιχειρηματολογία.

-Γράφει ένα άρθρο για το σχολικό περιοδικό, σχετικό π.χ. με τον «ερασιτεχνικό και τον επαγγελματικό αθλητισμό», οργανώνοντας το κείμενό του με σύγκριση, με αντίθεση, κ.ο.κ.

-Αποδεικνύει με αιτιολόγηση ένα θεώρημα στα Μαθηματικά·

- Αποσαφηνίζει την περιγραφή μιας λειτουργίας του οργανισμού στη Βιολογία με αναλογία·

- Κάνει σαφέστερη την ιστορική του αφήγηση με παραδείγματα από συγκεκριμένες ιστορικές περιόδους, κ.ο.κ.

-Χρησιμοποιεί τις κατάλληλες διαρθρωτικές λέξεις, για να περάσει από τη μια περίοδο στην άλλη, από τη μια παράγραφο στην επόμενη.

- Χρησιμοποιεί τους κατάλληλους συνδέσμους (π.χ. αιτιολογικούς), τα κατάλληλα επιρρήματα κτλ., για να δείξει τη σχέση αίτιου αποτελέσματος.

- Κινείται στον άξονα του χώρου στην

του.

προλόγου, του κυρίως μέρους,
του επιλόγου κτλ.)

περιγραφή, και
χρησιμοποιεί τους
κατάλληλους τοπικούς
προσδιορισμούς.

• Ακολουθεί τον άξονα
του χρόνου στην
αφήγηση, και
χρησιμοποιεί τους
κατάλληλους χρονικούς
προσδιορισμούς.

-Να ασκεί την αφαιρετική
του ικανότητα εντοπίζοντας
τα κύρια σημεία ενός
κειμένου και να τα αξιοποιεί
κατάλληλα, για να κρατήσει
σημειώσεις, να οργανώσει το
διάγραμμα του κειμένου, να
γράψει την περίληψή του.

*Σημειώσεις
Διάγραμμα
Περίληψη

-Οργανώνει το κείμενό
του σε ευδιάκριτα μέρη.
Συνδέει τα μέρη αυτά με
κατάλληλες διαρθρωτικές
λέξεις. Προσέχει,
ταυτόχρονα την
αλληλουχία των
νοημάτων, ώστε να
συνδέεται ο επίλογος με
το κύριο μέρος και,
φυσικά, με το θέμα που
τίθεται στον πρόλογο.

-Κρατά σημειώσεις από
μια παράγραφο με βάση
τα κύρια συστατικά ή τον
πλαγιότιτλο της
παραγράφου.

-Κρατά σημειώσεις από
ευρύτερο κείμενο με
βάση τις νοηματικές
ενότητες του κειμένου
και τους πλαγιότιτλους
των νοηματικών
ενοτήτων.

-Γράφει σημειώσεις με
διάφορες μορφές (με
συντομογραφίες, με
σύμβολα, και
αναλυτικότερες),
ανάλογα με το σκοπό που
θα τις χρησιμοποιήσει
κάθε φορά.

-Οργανώνει το
διάγραμμα ενός κειμένου,
με βάση τις σημειώσεις
που κράτησε από το ίδιο

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση της γλώσσας θεωρείται συμπληρωματική και αλληλοτροφοδοτούμενη διαδικασία με τη διδασκαλία της γλώσσας: διδασκαλία και αξιολόγηση στοχεύουν, με τη συνεργασία καθηγητή και μαθητή, στην ανάπτυξη της γλωσσικής ικανότητας του μαθητή.

Για την αξιολόγηση, εκτός από τη γραπτή έκφραση/έκθεση των μαθητών στην τάξη και τις γραπτές δοκιμασίες των τριμήνων ή των τελικών εξετάσεων, συνυπολογίζονται, επιπλέον:

- Οι προφορικές και γραπτες ασκήσεις διαφόρων ειδών μέσα στην τάξη (ερωτήσεις κατανόησης, ανάπτυξης ενός θέματος, οργάνωσης του λόγου κτλ.).

- Οι αντίστοιχες εργασίες για το σπίτι του, που συνήθως είναι γραπτές, αλλά μπορεί ορισμένες φορές να αποτελούν προετοιμασία για μια εισήγηση που θα κάνει ο μαθητής στην τάξη σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο.

- Οι συνθετικές/δημιουργικές εργασίες

Πρέπει να τονιστεί ότι όλες οι παραπάνω εργασίες θεωρούνται εκθέσεις. Έκθεση, δηλαδή, θεωρείται κάθε κείμενο, προφορικό και γραπτό, που παράγουν οι μαθητές σε συγκεκριμένη περίπτωση επικοινωνίας, με συγκεκριμένο σκοπό. Η έκταση αλλά και το ύφος ενός τέτοιου κειμένου καθορίζονται κάθε φορά από το είδος λόγου το οποίο παράγεται: επιστολή φιλική ή επίσημη, είδηση, παρουσίαση βιβλίου, κριτική βιβλίου, κριτική έργου τέχνης, λογοτεχνική έκφραση, φιλοσοφικός στοχασμός, ανάπτυξη μαθημάτκου θεωρήματος, σχολιασμός ή / και περιγραφή γεγονότων σε ύφος οικείο ή επίσημο, κ.ο.κ. Η έκταση καθορίζεται, επίσης, και από το χρόνο που έχουν στη διάθεσή του οι μαθητές, καθώς και από τη βαθμίδα της εκπαίδευσης στην οποία φοιτούν.

Έτσι μια (γραπτή) έκθεση:

- τοποθετείται σε επικοινωνιακό πλαίσιο. Ορίζεται, δηλαδή, το είδος του κειμένου που θα γράψουν οι μαθητές, ο δέκτης του κειμένου, ο σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο. Με τον τρόπο αυτόν οι μαθητές αντιλαμβάνονται το επίπεδο του ύφους που θα χρησιμοποιήσουν στο κείμενό τους.

- σχετίζεται με τις ενότητες που διδάσκονται ή με έναν θεματικό κύκλο, τον οποίο έχουν συζητήσει οι μαθητές.

- ορισμένες φορές απορρέει από ένα ή περισσότερα κείμενα, με τα οποία συνδέεται άμεσα ή έμμεσα το κείμενο (ή τα κείμενα) προέρχονται από το βιβλίο του μαθητή, το βιβλίο του καθηγητή ή από άλλες πηγές και δίνονται στο μαθητή μαζί με το θέμα που θα αναπτύξει. Το κείμενο ή τα κείμενα μπορεί να συνοδεύεται και από ορισμένες ερωτήσεις.

- Είναι δυνατόν να προσδιορίζεται και η έκταση του κειμένου.

Είναι φανερό, λοιπόν, ότι "εκθέσεις" είναι, εκτός από τα κείμενα που γράφονται στις καθορισμένες ώρες στην τάξη, και ορισμένες από τις εργασίες που δίνονται για το σπίτι, εφόσον εντάσσονται στο παραπάνω πλαίσιο "εκθέσεις", ακόμα, μπορούν να θεωρηθούν και οι γραπτές ασκήσεις που γίνονται στην τάξη, για να ασκηθούν οι μαθητές σε συγκεκριμένα είδη λόγου. Αλλά και οι γραπτές δοκιμασίες στο μάθημα της γλωσσικής διδασκαλίας δεν πρέπει να διαφέρουν σημαντικά από τις μορφές της γραπτής έκφρασης, στις οποίες ασκούνται οι μαθητές με τη διδασκαλία.

Για την αξιολόγηση της γλωσσικής ικανότητας του μαθητή λαμβάνονται υπόψη όλοι οι τομείς του λόγου ("Α-

κούω", "Μιλώ", "Διαβάζω", "Γράφω"). Αξιολογείται, δηλαδή, τόσο η ικανότητά του να παράγει, ως πομπός, λόγο προφορικό ή γραπτό, όσο και η ικανότητά του να προσλαμβάνει, ως δέκτης, προφορικό ή γραπτό λόγο. Ο διδάσκων πρέπει να έχει υπόψη του ότι είναι δυνατόν ένας μαθητής να παρουσιάζει ιδιαίτερες ικανότητες σε έναν από τους παραπάνω τομείς του λόγου, ενώ αντίθετα να παρουσιάζει αδυναμίες σε κάποιον άλλο. Είναι όμως σημαντικό να γνωρίζει και ο μαθητής ποιες είναι οι αδυναμίες αλλά και ποια τα θετικά σημεία του λόγου του, ώστε να οδηγηθεί σταδιακά στην αντιαξιολόγηση της έκφρασής του.

Ειδικότερα, για την αξιολόγηση της γλωσσικής ικανότητας του μαθητή ισχύουν τα παρακάτω:

A. Προφορική επικοινωνία

α. Ο μαθητής ως πομπός

Για την αξιολόγηση της προφορικής έκφρασης του μαθητή λαμβάνονται υπόψη:

- η ικανότητα του μαθητή να μεταδίδει με σαφήνεια τις σκέψεις και τα συναισθήματά του:

- η ικανότητά του να χειρίζεται ορθά τη γλώσσα (μορφολογικές δομές, λεξιλόγιο, κτλ.) και να αξιοποιεί τα παραγλωσσικά και τα εξωγλωσσικά γνωρίσματα της ομιλίας, για να "ζωντανέψει" το λόγο του.

- η ικανότητά του να οργανώνει το λόγο του, ανάλογα με την περίπτωση της επικοινωνίας:

- η φυσικότητα και η αμεσότητα στο λόγο του μαθητή, ιδιαίτερα αν πρόκειται για προσχεδιασμένο προφορικό λόγο:

- η ικανότητα του μαθητή να παρακολουθεί τις αντιδράσεις (λεκτικές ή μη) του ακροατηρίου του και να ανταποκρίνεται σε αυτές, π.χ. να αναθεωρεί την άποψή του λαμβανοντας υπόψη τις πληροφορίες ή / και τα επιχειρήματα των ακροατών - δεκτών.

βλ. και "Μιλώ", στα Π.Σ. για το μάθημα της γλωσσικής διδασκαλίας στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο.

β) Ο μαθητής ως δέκτης:

Για την αξιολόγηση της ικανότητας του μαθητή να προσλαμβάνει τον προφορικό λόγο λαμβάνονται υπόψη:

- η ικανότητα του μαθητή να προσλαμβάνει και να κατανεί διάφορα είδη προφορικού λόγου από ποικίλους πομπούς (απαντά σε ερωτήσεις κατανόησης, παράγει ο ίδιος λόγο, ο οποίος βασίζεται στο λόγο που άκουσε κ.ο.κ.).

- η ικανότητα του μαθητή να αξιολογεί τις σκέψεις και τα επιχειρήματα του πομπού στο λόγο που ακούει, λαμβάνοντας υπόψη το σκοπό του πομπού και την κατάσταση της επικοινωνίας.

βλ. και "Ακούω και κατανοώ", στα Π.Σ. για το μάθημα της γλωσσικής διδασκαλίας στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο.

β. Γραπτή επικοινωνία

α) Ο μαθητής ως πομπός

Για την αξιολόγηση της γραπτής έκφρασης του μαθητή λαμβάνονται υπόψη:

- το περιεχόμενο:

- η χρήση της γλώσσας (σύνταξη, διατύπωση, στίξη κτλ.)

- η οργάνωση του λόγου (συνοχή και συνεκτικότητα):

- η καταλληλότητα του ύφους (επιλογή του κατάλληλου λεξιλογίου, του κατάλληλου τρόπου σύνταξης, γενικά της κατάλληλης γλωσσικής ποικιλίας, ανάλογα με την περίπτωση και το είδος του κειμένου):

- η αποτελεσματικότητα του κειμένου (η ικανότητα του πομπού να πετύχει το σκοπό που επιδιώκει με το κείμενο,

π.χ. να πείσει ή και να προκαλέσει τις επιθυμητές ενέργειες/ αντιδράσεις

βλ. και "Γράφω", στα Π.Σ. για το μάθημα της γλωσσικής διδασκαλίας στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο.

β) Ο μαθητής ως δέκτης

Για την αξιολόγηση της ικανότητας του μαθητή να προολαμβάνει το γραπτό λόγο λαμβάνονται υπόψη:

- η ικανότητα του μαθητή να κατανοεί ποικίλα κείμενα και να απαντά σε διάφορες ερωτήσεις που αφορούν την επεξεργασία του κειμένου (π.χ. ερωτήσεις που αφορούν το περιεχόμενο, την σργάνωση, τη γλώσσα του κειμένου κτλ.), καθώς επίσης και να ανταποκρίνεται σε διάφορες ασκήσεις που αφορμώνται από το κείμενο (π.χ. πύκνωση και ανάπτυξη του λόγου, διάγραμμα κτλ.)

- η ικανότητα του μαθητή να αξιολογεί τα επιχειρήματά που αναφέρονται σε ένα κείμενο ανάλογα με το σκοπό του σημείου και με το είδος λόγου το οποίο παράγει.

βλ. και "Διαβάζω και κατανοώ", στα Π. Σ. για το μάθημα της γλωσσικής διδασκαλίας στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο.

Τα κριτήρια της αξιολόγησης κλιμακώνονται ανάλογα με τη βαθμίδα της εκπαίδευσης (Γυμνάσιο ή Λύκειο) και με την τάξη της βαθμίδας στην οποία βρίσκεται ο μαθητής.

Συμπερασματικά πρέπει να τονιστεί ότι η αξιολόγηση στο γλωσσικό μάθημα

- βασίζεται στις ίδιες αρχές με τη διδασκαλία

- δρα συμπληρωματικά προς αυτή, βρίσκεται σε αλληλόδραση μαζί της και συμπροεύεται με αυτή για τη βελτίωση της γλωσσικής ικανότητας του μαθητή

- προϋποθέτει την αλληλόδραση και τη συνεργασία ανάμεσα σε μαθητή και καθηγητή

- ενισχύει τη συνεχή αλληλόδραση του μαθητή με τον

ίδιο το λόγο του, με τελικό στόχο την αυτοαξιολόγηση του μαθητή και τη βελτίωση της γλωσσικής έκφρασης.

Σχετικά με την αξιολόγηση βλ. και:

- "Οδηγίες. Συμπληρωματικός οδηγός για τη διδασκαλία των Φιλολογικών Μαθημάτων στην Α' Λυκείου κατά το σχολικό έτος 1997-98".

ΥΠΕΠΘ - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, σ. 109-112

σ.143-155 "Τυπολογία των ασκήσεων στα βιβλία "Έκφραση-Έκθεση" της Α', Β' και Γ' Λυκείου".

σ.157-178 "Προτάσεις για τη νέα μορφή αξιολόγησης του γλωσσικού μαθήματος".

- "Συμπληρωματικές οδηγίες για τη διδασκαλία και αξιολόγηση του μαθήματος "Έκφραση-Έκθεση" (ύστερα από την αριθ. 36/97 πράξη του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, που αφορά τις "Μορφές της γραπτής έκφρασης - έκθεσης στην τάξη και γραπτές δοκιμασίες στο γλωσσικό μάθημα".

- Αξιολόγηση των μαθητών της Α' Λυκείου στα Φιλολογικά μαθήματα", ΥΠ.Ε.Π.Θ. - Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, σ. 81 - 125.

- "Αξιολόγηση μαθητών της Α' τάξης Λυκείου". Διεύθυνση Σπουδών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Α Π Γ 2 5039.

- Αξιολόγηση των μαθητών της Α' Λυκείου στα Φιλολογικά μαθήματα", τεύχος Β, ΥΠ.Ε.Π.Θ. - Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, σ. 288-351.

Η απόφαση αυτή ισχύει από το σχολ.έτος 1999-2000.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην εφημερίδα της κυβερνήσεως.

Αθήνα, 5 Μαρτίου 1999

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Δ. ΑΡΙΣΤΕΝΗΣ